

KARIŠKIŲ ŽODIS

Leidžiamas Krašto Apsaugos Ministerijos Literatūros skyriaus

Kaina 3 mėnesiams: kariškiams 6 aukštinai. Atskiri numeriai 60 skatikų.

Eina vieną kartą į savaitę.

Adresas: Krašto Apsaugos Ministerijos Literatūros skyrius (Gedimino g-vė Nr. 19).

Nr. 4 (36)

Kaunas, 1920 m. sausio mėn. 22 diena

II metai

KARO JAUNIME!

Skaityk ir platink savo laikraštį

KARIŠKIŲ ŽODIS

KARO JAUNIME! Šis laikraštis turi pasidaryti viso susipratusio karo jaunimo laikraščiu. **KARO JAUNIME!** ne tik skaityk ir platink „Kar. Žodį“, bet ir rašyk į jį. Šis laikraštis turi būti tikroju karo jaunimo draugu bei jo minčių reiškėju.

KARO JAUNIME! „Kar. Žody“ turi atspindėti karšta mūsų karo jaunimo tėvynės meilę bei noras šviestis ir šviesti; rašyk visą, ką tik tavo siela tau pataria, ką plunksna gali išreikšti: kovų aprašymą, kareivių švietimos reikalą, del pastebėtų mūsų paklaidų bei netobulumų, žinių iš savo dalies, iš dvasiško draugų gyvenimo ir t. t.

KARO JAUNIME! Atmink, kad dabar šių dienų ramumas, tai tinkamiausias kareiviams laikas šviestis. Rašyk tuo klausimu į „Kar. Žodį“, kad bendromis jėgomis galėtume tą didelį darbą varyti.

Jei bus užtektinai raštų, jei susipratęs karo jaunimas parems „Kar. Žodį“, tai „Kar. Žodis“ bus padidintas.

Už tinkamus raštus „Kar. Žodis“, jei to nori autoriai, užmoka, bet autoriai, siųsdami savo raštus, turi pažymėti, kad už raštą reikalauja atlyginimą.

KARO JAUNIME! Taigi skaityk, platink „Kar. Žodį“ ir rašyk į jį.

Mūsų armijos darbuotės apžvalga.

I—13—I—20.

Pabaigus kariauti su bolševikais ir išvijus bermon-tninkus, sujudo lenkai. Prasidėjo žymus jų kariuomenės grupavimas ties demarkacijos linijos. Ėmė traukti mūsų pusėn vis žymesnių ir žymesnių jėgų. Sen ten pasirodė tankų bei broniruotų traukinių. Lenkai ėmė be paliovos susidurti su mūsų kariuomene; susirėmimuose dalyvavo net broniruotas traukinys. Išpradžios lenkai, matyt pabūgę mūsų, kai kur buvo besitraukia atgal, bet igyje daugiau jėgų, vėl sugrįžo į senąsias vietas. Vis buvo neramių žinių, kad lenkai rimtai maną eiti Ukmergės ir Veprių imti.

Atatinkamose strategijos vietose pasirodė daugybė kulkosvaidžių, patrankų, raitelių ir t. t. Vis ateina skundų, kad lenkai plėšia vietos žmones. Nuo I—18 fronte kiek aprimo.

I—13 mūsų žvalgyba pastebėjo, kad lenkai stovi ne arčiau Musninkų ir Širvintų. Lenkai gavo įsakymą išeiti ir iš Širvintų. Apie Musninkus ir Širvintus lenkai taip ėmė elgtis su žmonėmis, kaip dar nesielgė; baisiai skaudžia vietos žmones: atiminėja gyvulius, persekioja lietuviškai šnekančius. Yra susitaisę Lietuvos piliečių partizanų būrių prieš bajorų būrius, kurie gina dvarininkus, kad šie galėtų pabaigti kultū jaus ir išgabenti juos lenkams. Iš kur lenkai atsitraukė, dvarininkai išgabeno viską lenkų pusėn: gyvulius, miltus, javus.

Tą pačią dieną mūsų kareiviai, atėję į Stakliški, susidūrė su lenkais. Įvyko šautuvų ugules kova. Len-

kai pasitraukė, palikdami 1 nukautą ir 3 belaisvius. Mes nuostolių neturėjome.

1—14. Gauta žinių, kad Širvintuos lenkai yra sutraukę daug kariuomenės ir kulkosvaidžių. Vietomis stovi po 300 lenkų sodžiuje. Jėgos traukiamos Okmergės plentan.

Mūsiškiai apleido Stakliški, kadangi arti susibūrė arti 1000 lenkų su daugybe kulkosvaidžių.

1—15. Mūsų žvalgai susidūrė su lenkais Poliūnų sodžiu. Mes nuostolių neturėjome. Aluontos kryptį šaudėsi žvalgai.

Lenkai vis traukia jėgas Okmergės link: eina pėstininkai, kavalerija, artilerija.

1—15. Atvykę nuo Merkinės lenkai pasišaudė su mūsų užtvara Paterionių sodžiu ir atsitraukė atgal. Šiame rajone irgi grupuojasi lenkų jėgos. Čia lenkai labiau plėšia vietos žmones.

1—16. Lenkai puolė Jurzdinką ir Auseniškius netoli Vievio. Užpuolime dalyvavo ir broniruotas traukinys. Mūsiškiai buvo apleidę Jurzdinką, bet už valandos vėl jį atsiėmė. Vėl padedant broniruotam traukiniui lenkai puolė Paterionių kaimą, bet liko atmušti.

1—17. Lenkai naktį užpuolė Pakalnio miestelį. Po 3 mūsų valandų lenkai buvo nuvyti.

1—18. Ties Vievio šaudėsi žvalgai.

Iki 1—20 24 val. jokių ypatingų įvykių lenkų fronte nebuvo.

Atitaisymas. „K. Ž.“ Nr. 1 yra kalbama apie lenkų puolimą ant Alovės, kuri yra demark. linijoje, Alytaus bare. Taigi lenkai buvo puolę ne Alovę, bet P. sodžių, kur stovėjo mūsų užtvara. Mūsiškiai iš ten nepasitraukė, nors buvo kur kas mažiau, kaip lenkų. Per pusvalandį mūsiškiams atvyko pagalba ir lenkai atsitraukė atgal.

I naują darbą stokim.

Dar jaunutė Lietuvos kariuomenė, o jau didelius darbus padarė: nuveikė rusų bolševikų pulkus, sutramdė ir iš Lietuvos išvarė vokiečių plėšikų gaujas, ir buvo stipriu dideliu ramsčiu, į kurį rėmėsi valdžia, viduj bestiprėdama, šalį betvarkydama.

Dabar atėjo poilsio valanda, ramaus gal prieš naują didelę audrą, gyvenimo laikas.

Bet ir per šį ramų laiką neturime teisės rankų sudėję sėdėti. Neturime teisės, nes šiandien apskritai tokie laikai, kada visi, kas tik gyventi nori, kas tik nori turėti šviesią ateitį, turi visas jėgas darbui įtempti; neturime teisės, nes mes esame tauta, kuri jau didelius darbus savo labai nuveikė, ir nuveikė tuos darbus per dideles pastangas bei kovą, per didelį savo jėgų įtempimą; neturime teisės rankas sudėję sėdėti, nes mes turėsime tik tai, ką patys iškovosime, bendromis jėgomis padarysime.

Ir šis ramus laikas turi būti dviem dalykam sunaudotas: didesniai kariuomenės vidaus sutvarkymui, reikalingai drausmei pakelti, duoti kariuomenei tikrai karišką išvaizdą, kad mūsų kariuomenė būtų pavyzdžiu kitoms kariuomenėms, ir antra — pakelti bendrą kareivių šviesą bei politišką susipratimą.

Kas tuodu dalyku gali ir turi padaryti? Gal valdžia iš viršaus, gal kas nors taip duos viską prirengtą, pagamintą, kad mums dėl to reikalo galvą neškaudėtų.

Nel Visa tai turime daryti ir padaryti mes patys, visi kariškiai — kareiviai ir karininkai — bendromis jėgomis.

Vidaus kariuomenės sutvarkymu, drausmės pakėlimu ir tt. pirmoj eilėj turi rūpintis karininkai; karei-

viai, žinoma, geri susipratę kareiviai piliečiai privalo prie tų jų pastangų prisidėti, bet antras darbas: kareivių šviesa kelti pirmoj eilėj turi rūpėti patiems kareivams, o karininkai visomis jėgomis prie to darbo turi prisidėti.

Švietimo darbą kareiviai turi paimti į savo rankas, nes juk niekas taip gerai nežino, ką mums skauda, kaip tik mes patys. Jei kareiviams skaudu, kad jų tarpe yra taip daug tamsuolių, nedaug tikrai susipratusių Lietuvos piliečių, tai patys kareiviai pirmučiausia ir turi rūpintis tą blogumą pašalinti. Jėgų tam reikalui mūsų kareivių tarpe užtektų.

Mūsų gyvenimo praktika parodė štai ką: Lietuvos švietimu pirmučiausia ėmė rūpintis mūsų inteligentija ir tas darbas nors ir ėjo pirmyn, bet labai pamažu, rambiai. Ir atėjo laisvesni (po 1905 metų revoliucijos) laikai, ir stvėrėsi to darbo pats sodžiaus jaunimas, ėmė jis garsiai šaukti: švieskime ir švieskim, ir ėmė tada Lietuvoj atsirasti jaunimo švietimo draugijų, draugijėlių, knygynėlių, paskaitų, vakarų; ėmė blaivėti tamsus Lietuvos dangus, švelnėti papročiai, skleisti šviesa. Per kelis prieš karą jaunimo darbavimo metus Lietuva savo dvasioje tiesiog atsimainė.

Didelį darbą mūsų jaunimas padarė, padarė pats, niekeno neverčiamas: jis pajudino nuo amžių snaudžiusią Lietuvos dvasią. Dabar tas jaunimas, karo mundierį dėvėdamas kitą didelį darbą padarė. Bet atėjo valandžiukė laisvesnio laiko, tai kodėl vėl nepajudinti savo dvasios jėgų! Juk nieko naujo ir nedarytume — tik seną mums jau žinomą darbą.

Švietimo darbas, kaip ir kiekvienas darbas, turi eiti pagal tam tikros programos bei plano. Bendrais ruožiais tuotarpu galima tik štai kas nurodyti: susipratęs karo jaunimas turi susipažinti ir spiectis į švietimo bei lavinimos kuopeles; kiekvienoj dalies kuopoj turi būti knygynėlis, kuriuo visi kareiviai naudotųsi; knygynėlis būtų to susipratusio jaunimo žinioje; turi būti daromos viešos visiems kareiviams paskaitos bei skaitomi referai, taisomi lošimai bei kitos padorios gražios pramogos, kad jos ir protą lavintų ir atitrauktų jaunimą nuo nepadoraus laiko leidimo, kuris ir dvasiai ir kūnui kenkia.

Tai bendri ruožai; smulkia švietimos programą išdirbs pats gyvenimas, bet tos programos pagrindai jau šiandien turi būti išdirbti ir paskelbti.

Darbas, nors ir nežymiai, sulyginus su visu tuo milžinišku darbu, jau pradėtas.

General. Štabo Literatūros dalis jau įsteigė 7 knygynėlius kareiviams, gulintiems ligoninėse. Kiekvienas knygynėlis turi 244 knygelių, žinoma, bepartyvio turinio, bet bendrai lavinančių (visi Kudirkos raštai, Žemaitė, Lazdynų Pelėda, Šatrijos Ragana, Vydūnas, V. Krevė; iš Lietuvos istorijos, gamtotyrės, higienos, ūkio ir t. t.). Kaip mums žinoma, Literatūros Dalis ir toliau tokius knygynėlius steigė, bet pirmučiausia tose dalyse, kur patys kareiviai apreikš norą šviectis ir tą savo norą kaip nors parodyt. Literatūros Dalis padės dalyse įsteigti knygynėlius, bet švietimo darbo pradžia turi padaryti patys kareiviai arba apskritai visi dalies kariškiai. Karo valdininkas Povilas Vaidila, kuris tą darbą savo iniciatyvą jau yra pradėjęs, tikrai vertas sekti (žiūr. šiame Nr. Žinios).

Taigi į darbą, karo jaunime, į darbą visi kariškiai, kuriems rūpi mūsų kariuomenės gerovė Lietuvos garbė, jaunimo šviesa. Dirbkime, kad grįtume iš kariuomenės tikrai susipratusiais piliečiais naudingais visuomenei žmonėmis, o kiekvienas, karbrangus švieskime ir švieskime obalsis, teidėsto savo mintis tuo reikala per „Kar. Žodį“.

Kar. Rus.

Kuo pateisinti?

Rusijoj karo metu tekdavo matyti gana priprastą reginį: ateina kariuomenė į kokią nors vietą — būk tai kaimas ar dvaras — ir jeigu ligšiol čia jokia dalis nebuvo stovėjusi ir viskas dar sveika atrodė, matai kaip pradeda nykti tvoros, menkesni trobesiai, šiaudų stogai, mažieji medžiai; prastovėjus daliai kiek laiko dvare ar kaime, matai betvarkingai išmėtytus trobesius, apgriautomis sienomis, be durų ir stogų; tarp jų nūtrinti ir nukramtyti medžiai. Reginys nepuikiasias.

Taip būdavo Rusijoj. Visi taip buvo prie to pripratę, jog niekas ir negindavo ardyti, naikinti.

Bet štai mes Lietuvoje.

Eglaitės stotyje vokiečių buvo pastatytos karo turto krauti daržinės. Pastatytos buvo gera konstrukcija, aukštai, plačiai ir ruimingai atrodė: grindys pakėlėtos, buvo ištisa eilė švarcuotų balkių, rymančių ant pamatinių stulpų, dengtos lentomis su popieriu.

Daržinės stovėjo tuščios ir, kaip karo grobis, galėjo būti nuveštos kur nori.

Bet štai tas daržinės, nieko nesiklausę ir niekieno neginami, pradėjo naudoti kareiviai. Kam? — Ogi kūrui!

Ateina būrys kareivių su pielomis ir kirviais ir piauna nuo apačios stulpus, ant kurių laikosi visos sunkios stogai. Daržinės griūva. Paskui ardo stogą, grindis ir t. t.

Kam taip daroma, ar malkų trūksta? Ne, apie Eglaitę dideli miškai ir daugybė sausų malkų.

Ir tai daroma vidury dienos, šalimais su komendantūra! Apsireiškimas prigijęs nuo rusų, begalo blogas. Nėra supratimo branginti valstybinį turtą.

Antras pavyzdys: Neu Stenterio dvaras. Tas dvaras gerokai nuteriotas jau iš rusų karo laikų: pusiau sugriauti trobesiai, arklių nugriaužti medžiai; gražus rūmas. Mūsų stovinčios dalys naikina jį toliau: puikių tvartų sienas ir daržinių skliautus kareiviai piauna kūrui, ir džiaugiasi, kad gerai dega sausos malkos. O aplink miškui galo nėra; sausos pušys ir beržai stovi miške, — genda. Bet niekam, matomai, nerūpi apginti bereikalingai naikinamo turto!

Gal kas pasakys, kad čia frontas, gi fronte net ir su gyvybe nepriseina skaitytis. Taip, jeigu yra reikalas galima nesigailėti nei gyvybės. Bet kam betikslus ardyimas, naikinimas?!

Trečias pavyzdys dar įdomesnis: štai Kaune, vienos didelės kariuomenės dalies štabo rajone, kareiviai sugriovė kūrui du valstybinių trobesių (daržinės); ir nuostabu: kuomet vieną sukūreno, tai niekas neatkreipė nė atydos; taip paprasta atrodė visiems vadams ir karininkams panašus malkų gaminimas... O buvo sukūrenta užregistruotas Valstybės turto sąrašuose trobesys!

Ten antrą daržinę sugriovus, atsirado žmonių, kuriems toksai apsireiškimas pasirodė nenormalus, ir iškilo byla.

Ką tat reiškia? Ką sako panašūs atsitikimai ne tik fronte, bet ir laikinajame sostapilyje?

Čia gal kaltas ir neužtektinas aprūpinimas kūrui kariuomenės dalių, nors yra tam tikslui didelė organizacija.

Iš kitos pusės stoka valstybinjumo, ne tik kareivių tarpe, bet ir karininkų, kurie privalėtų patys suprastami panašių apsireiškimų žalingumą, tinkamai išskirti ir sklepyti mintį apie Valstybinio turto branginimą.

L. A. N.

Gresiantis pavojus.

Augant mūsų kariuomenei ir valdžios įstaigoms, sparčiau ėmus suktis Valstybės aparatui, didinasi ir tam tikras pavojus, jeigu jis laiku nebus pastebėtas ir išnaikintas.

Pirmiausiai turi pulti akysna mūsų kariuomenė. Nors sunku prisipažinti prie to, kas mūsų tarpe bloga esti, bet tiesos užtylėti ir matant bloga neperspėti dar sunkiau. Kaikuriuose dalyse pradeda apsireikšti negeistini darbai k. t. plėšimo, nemandagumo ir k., kas lietuviui kareiviui nepritinka ir smerktina. Juo toliau, tuo dažniau gali pastebėti atsikartojančius plėšimo darbus, nors ir menkus, k. t. iš krautuvės išsina neužmokėję su paperosais ar kitokiais dalykais; bet nuo mažmožių pareina ir ant didesnių. O gi paklausi kaip į šitą atsineša mūsų vadai? Nesykį gavau pastebėti, jog kaikurie vadų nelabai baudžia už vagystę savo globoje esančius kareivius, juo labiau, jei niekas nesiskundžia, nors tai ir pastebi.

Jeigu dabar dar laikui esant, mes šito nepastebėsime ir neimsime griežtai su tuo kovoti, tai neilgai trukus mūsų laisvės kariuomenė galėtų likti panaši į rusų bolševikų ir vokiečių bermontininkų gaujas ir sukurstyme visus gyventojus prieš save; ir kas tuo kart gintų tą mūsų laisvę ir nepriklausomybę, nes ir mes, laisvės gynėjai, atsistotume ant bedugnės kranto.

Geležinė drausmė ir tikrai geležinė prieš ištvirkimą tik tegali ištvirkimą sulaikyti. Žinokime: kur reikalinga geležinė drausmė, lietuvis kareivis nuo jos neatsisako, kad tik ji vietoje būtų pastatyta. Tik tuomet mūsų kariuomenė liks galinga, disciplinuota, dora ir visų gerbiama, kuomet mūsų susipratę vadai metę rusiškumą, ims kuogriežčiausiai bausti už visus nedorus prasikaltimus ir neleist tai pro pirštus kaip lig šiolei.

Atydžiau į tą pyktą pažvelgus, pastebi jog plėšia dažniausiai tie ištautėliai, kuriems niekai Lietuvos vardas, o nuo jų užsikrečia ir kiti. Bet vistiek reikalinga kuogriežčiausia kova!

Susirūpinęs Kareivis.

Nuo Redakcijos. Tečiau nereikia ir patiems kareiviams šiame reikale vien viršininkais patikėti ir vien iš jų išganymo laukti. Viršininkų pareiga, be abejo, kuosmarkiausiai kovoti su visais mūsų armijos blogais apsireiškimais, įvesti kuoaškiausia, bet išmintingą drausmę, tečiau kareiviai neturi būti viršininkų rankose vien įrankiu, vien akla, negyva medžiaga; iš kurių šis ar tas daroma. Mūsų kariuomenė juk nebereikalo vadinama laisvės kariuomenė. Taigi jos kareiviai, būdami kareiviais, podraug turi būti ir susipratusiai piliečiais, taigi patys sąmojingai turi dalyvauti kuriamajame kariuomenės darbe: nelaukti vien viršininkų darbų, įsakymų ir tt. bet patys turi budriai daboti savo nesusipratusių, tamsių draugų darbų ir griežtai perspėti juos prieš jų kiekvieną klaidingą žingsnį bei darbą. Labiau susipratę draugai tebūna dvasiškais vadais savo mažiau susipratusių draugų.

Vokiečių kariuomenė buvo galinga ir nenuveikiama ne vien drausme ir vadais, bet ir todėl, kad ten klekyenas kareivis ir kariavo, ir susipratusių piliečių buvo ir skaitė savo pareiga ne tik pats gerai savo tėvynei daryti, bet ir kitus į tai raginti.

Gandai.

Man teko kalbėtis su tik-ka atvykusiu iš pafrosės draugu. Tarp kitko užkliuvau ir už politikos.

— Na, — sako, — girdėjom, kad pas jus čia, Kau-
ne, viskas aukštyn kojomis perversta; ar tai teisybė?

— Kaip tai aukštyn kojomis? — paklausiau aš
nustebęs.

— Gi labai aišku. Pas mus visi kalba, kad pre-
sidentas nuverstas, pabėgęs. Ministeris pirmininkas
nušautas ir t.t., žodžiu pripasakojo šimta žino, ką.

— Iš kurgi tu tai visa kasi? — dar syki paklau-
siau aš.

— Pas mus tai viens per kitą kalba.

— Visa tai grynas melas, perkirtau aš, — tai tik
kieno nors prasimanymas. — Ir aš jam papasakojau,
kaip čia viskas yra, kad čia visi savo darbą dirba,
visi savo vietose ir kad nieks ir niekur bėgti nemano.

— Kaip matyt, tai čia ištikrųjų kieno nors yra
leidžiama melagingi gandai su kaž koku tikslu, — pra-
tarė draugas.

— Matyt, patvirtinau ir aš.

Ir ištikrųjų, pas mus Kaune darbas varomas ra-
myių ramiausiai, kas kart vis geriau ir geriau tvarko-
mas, nors, žinoma, neapsieina ir be klaidų, gi tuo
tarpu ten, ant ko ypač remiasi mūsų tvarka, skleidžia-
ma tokie šlykštūs prasimanymai, gandai. Aišku, kad
tai tik tų, kurie nekenčia, kurie neužjaučia mums.
Jie nori sudrumsti mūsų ramybę, kad paskui drums-
tame vandenyj sau žuvelės gaudytų. Bet, draugai, at-
minkim su koku tikslu visa tai daroma ir kodėl pir-
miausia į mus taikoma, ir saugokimės! Atminkim,
kad mūsų priešininkai, leisdami visokius gandas, la-
bai norėtų įvest pas mus šalyje netvarką. Bet tegul
jie apsiriks! Parodykim, kad mes esam sąmoningi ir
jau syki sudarę šiokią tokią tvarką, neleisime jai žlugti,
o tik tobulinsime ją. Mes turim parodyti mūsų dva-
sios stiprybę, mūsų valią ir pasiryžimą. O įvairius
melagingų gandų platintojus, reikėtų suiminti ir ištirti,
kurio vėjo pučiami jie visa tai kalba. Ir vieną kitą
sustvėrus, pamatysime, kad ir patys gandai pradės tūti.

Tautmylis

Kazio Višnio

Broliai lietuviai, užtraukim
Laisvą, skambia sutartinę!
Kelkime visi išvieno
Mūs atgimstančią Tėvynę!

Pasišveskim brangiai laisvel
Mūs Tėvynei iškovatai!
Būkim verti savo bočių,
Teatgimsta vaideliotai!

Nežvangės daugiau retežiai
Mūs šalyje mylimoje...
Laisvės aidas kelia šalį,
Laisvės aušra jau liepsnoja!

Tik mylėkim, mieli broliai,
Laisvę sunkiai iškovotą,
Būkim verti savo bočių...
Teatgimsta vaideliotai!

Už Tėvynę.

Rytuose aušo aušra, apšviesdama lygias pievas,
plačius laukus, kalnus, kalnelius ir apglėbdama miško
viršūnes. Jos raudona šviesa, visu savo gražumu

rodosi žavėjo. Rasa apibertos pievos šypsojos tarp
dailių spalvų, kurios verte vėrė akis. Viskas besiren-
giant sutikti šiltą saulutę, sparčiai kėlėsi iš nakties
miego ir laukė šiltų gaivinančių saulės spindulių.
Aušra, vis apglėbdama didesnius dangaus plotus, ple-
tėsi, augo ir balo nykdama. Rasotas miškas buvo
pasinėres tyloje.

Aš pamažėli ėjau žaliu mišku. Visur viešpatavo
tyla, tik aš vienas ją ardžiau. Ta tyla mane žavėjo
ir vertė jausti kaž-kokią paslaptinę nepaprastą galią,
kuri skraido viršuje gamtos laisva, nevaržoma, nieko
nepaisydama, viską niekais laikydama... Lengvas lin-
gavimas, rodos man sakė tą pasaką, kurią jam nešė
vėtros savo laisvu greitu nepastojamu keliu... Paukš-
čiai skleidė savo gražias liūdnas giesmeles, kurios taip
žavėjo mano klausą ir nešė sielą į neišmąstojamą
erdvę, vertė gėrėtis gamtos grožiu ir lenktis prieš kaž-
kokią nematomą, neapčiuopiamą galią. Paukščiai savo
ankstybomis giesmelėmis žadino iš saldaus miego, vi-
sas gyvis kėlės ir džiaugėsi gamtos grožybėmis kaip
ir aš. Skubinosi ir artojas į dirvą, kur laukė jo sun-
kus darbas. Bet ir jis gėrėjosi meiliais saulutės spin-
duliais.

Gėrėjaisi ir aš tuo gamtos gražumu, gėrėjosi,
rodos, visas pasaulis. Tik štai pasigirdo skardus šū-
vis. Jo nesulaikomas aidas plaukia lekia plačiu miš-
ku ir, rodos, šaukia greitos pagalbos, ar grūmoja
staiga nelaimė... Oras sudrebėjo, paukščiai paliovė
čiulbėje, viskas nutilo, tik už kelių žinksnų nuo ma-
nės pasigirdo kaž-koks dūslus išgąstingas dėjavimas
ir sunkus dunktelėjimas, ir vėl viskas nutilo...

Aš pasiskubinau į tą vietą iš kur pasigirdo šūvis.
Ir išvydau jauno vaikiną lavoną; jis gulėjo aukštinin-
kas prakiurinta žiaurojo priešo krūtine; jo kraujas
sunkėsi per kareivišką švarką — ir lūpos jau stingo.
Bet jis šaukėsi dar savo tėvelių. Iš jo lūpų išsiveržė
gilus atsidūsėjimas:

— Tėveliai, tėveliai, — ir žvelgė dar brangios Lie-
tuvos linkui.

Tuoju suvirpėjo jo kūnas lyg ažuolaitis aštraus
kirvio užgautas ir pabaigė savo vargelį varges. Visas
gyvis gėrėjosi gamta, tik jis vienas nematė tame gam-
tos grožyje nieko gražaus, prakilnaus. Visi džiaugėsi
jos gražumu ir garbino ją, tik jis vienas paniekino.
Jam nebuvo nieko taip brangaus, nė savo gyvasties.
Jam ji buvo pigesnė už švino kulką, nes jisai savo
galvą padėjo už Tėvynę!..

Barsukas

Vargo Aidas.

Poetas.

Lietuva prisikėlė. Iš visų kampų sujudo žmonės
ir stojo į darbą, į sunkią kovą. Vieni tūkstančiais su-
sibūrė į kariuomenę ir pradėjo smarkią kovą su Lie-
tuvos priešais, kiti stojo į valdžtos įstaigas, kad val-
stybę organizuotų. Kiekvienas stengėsi kuo galėdamas
prisidėti prie naujos atgimstančios Lietuvos darbo.

Buvo graži diena. Aukštai pro debesčius sma-
giai šypsojos saulutė. Jos baltuose spinduliuose buvo
paskendę Lietuvos laukai. Poetas vaikščiojo po pievą,
gerėdamos gamta ir sunkiai mąstė, kad štai jo silpnos
rankos neištesis pakelti sunkaus kalavijo, kad kovos
del brangios tėvynės stotų. Tik staiga jo liūdnas vei-
das nušvito; akys prisipildė ašaromis ir širdy jo atsi-
rado nepaprastas džiaugsmas.

— Ne, toliau taip negali būti, — tarė jis sau. — Vi-
si kiek kas turi jėgų darbuojasi... ir aš, neištesėdamas

savo silpnu kūnu, turiu prisidėti. Štai Lietuva nuo senovės yra vadinama dainių šalis. Lietuva turi tiek daug gražaus ir brangaus dvasios turto, bujojančio nuo senovės: tokią turtingą ir dailią liaudies dainą. O kiek dar yra turtų visai nežinomų skaisčios lietuvio sielos gelmėse! Aš per dienas visą tą turtą rinksiu nors po mažą gėlelę ar žodelį. Rinksiu: iš plačių Lietuvos laukų, vingiuojančių upių, tamsiai žaliuojančių pušynų, iš gražių saulutės spindulių, aukštos padangės mėlynės.

Iš gražių putojančių bangų, tamsių jūrės gelmių, iš surūkusios pirkelės, iš mokslinčio kalbos ir vargšo piemenėlio šnektos ir mūsų mergelės lietuvaitės dainos...

Ir iš viso to statysiu gražų Lietuvos dvasios rūmą. Tokį rūmą, kokio pasaulis dar nėra matęs, kokio dar nieks nežino: lietuvišką rūmą. Ir taip gražų ir aukštą, kad pamatytų visas pasaulis, visos tautos, kad visi žinotų, jog lietuvis yra ir kad trokšta jis laisvės ir gyventi lygiai kaip ir kiti, ir kad Lietuva ne tik senovė buvo, bet ir dabar yra dainių šalis. O savo brolius vargstančius nuo šios dienos stengsiuos raminti ir stiprinti jų dvasią: kad drąsiai eitų už teisybę ir laisvę, kad vergijos visi bijotų ir pamylėtų vien tiesą. O tiems, kurie krito ar dar kris narsiai bekovodami už Laisvę ir Nepriklausomybę nupinsiu iš gražių nevystančių gėlių vainikus ir jų vardus užrašysiu aukso raidėmis į amžinybės knygas, kad ateinančios kartos žinotų, jog buvo didvyriai ir narsiai kovojo už laisvę ir žuvo dėl jos.

Bet visiems išnaudotojams ir pavergėjams, ir kurie tyčiojos iš lietuvio ar pageidauja dar jį pavergti, prašysiu dievų kilniųjų, kad ant jų galvų nusiųstų perkūnijos trenksmus, kad juos visus išnaikintų, išbaugintų, po platųjį pasaulį išsklaidytų.

Ir kelsiu dvasią, savo brolių dvasią, dirbsiu dėl Lietuvos brangiosios...

Ir taręs tai ėmė statyti tą puikų lietuvio dvasios rūmą.

Žygiuotė pirmyn.

Vokiečių bermontininkų fronte, kai kurį laiką praleidome taip sau, žvairuodami, lyg šuo su kate, bet ore rodėsi tvanku lyg prieš audrą. Vienas kitas priešo žvalgų pasirodys k. t. bekiaušiniaujant ar kitokį plėšimo darbą bedarant ir tiek. Mūsų bare daugiau buvo ramu, nors kitur girdėtis buvo mūšiai. Vis buvo jausti kareivių nerimastis:

— Kodel mes neiname pirmyn, ko čia sėdime? — nerimastavo vieni.

Kiti gi, kiek ramesni, atsakydavo: Palauk, ateis laikas, eisime. Pamenį po Daugpiliu? Tik pajutom naktį „pirmyn“ ir už savaitės atsidūrėme pas Dauguvą. Taip bus ir šičia. Laukiame, laukiame, o pajusi kokią naktį, kad atsidūręs Prūsų parubežy. Taip savytary kalbėjosi ir ginčijosi kareiviai, iš ko buvo matyti jų noras žygiuoti pirmyn ir vyti priešą laukan.

Ir atėjo laukiamoji valanda.

Tamsi ir biauri naktis. Lijo smulkiomis snieguolėmis ir, išėjus pro duris, tiesiog daužė akis. Laukiamosios žygiuotės šią naktį nė manyt nemanėm turėti.

Apie dvyliką nakties oras truputį aptilo ir paliko gražiau. Išgirdome skubų į langą baldymą ir žodžius: „rengitės; kuopa jau rengiasi; eisime pirmyn“!

Užsivertėme kulkosvaidžius ant vežimų ir marš, prie kuopos. Elti buvo linksma, bloga nieko nejautėme ir tikėjomeis laimėti. Man ypač buvo linksma, nes reikėjo žygiuoti arčiau savo namų, o kam nemažonų aplink savo pažįstamas vietas kariauti. Pas

visus buvo gero ūpo ir linksmumo. Juokavimui galo nebuvo. Mano būrio kareiviai dažnai tai į mane, tai į kitus juokavo:

— Girdi, būrininke, eisime į Kurtavėnus pažibrovė! Jūsų namų, jūsiškis apginti nuo priešų; turėsi pavatšinti.—Tarp linksmų draugų man darėsi dar linksmiau, nors rėnėme švintant su priešu susiremti, o kad lengvai pavyks mums su juo atsiskaityti, to visiškai nesitikėjome. Mums rodėsi, jog visu frontu teks kiekvieną žemės pėdele per kraują vaduoti, bet čia laimė pasuko kitaip.

Išlindus iš miškų, priešais pasimatė patrankos šovimo ugnis: žybtelėjo kelis kartus ir vėl nieko nematyt. Praėjome pro tą vietą, kur mūsų laikai užmušė vieną vokiečių bermontininką. Nukautas su lašiniams ir klaušiniams, dabar jau nebegulėjo ant kelio išsiskleides, bet buvo palaidotas.

Juokingas šičia išėjo atsitikimas! Vieną gražią dieną pavakary iš 5 lašinvagių vienas liko nukautas ir gulėjo vidurkely su visu savo plėšimo grobiu. Likusieji draugai anksti rytą dar tamsoje atvažiavo pasiimti jo lavono, bet sukkti lietuvių šūvių, netik nepaėmė vakarykščio lavono, bet dar palydėjo vieną savo gyvųjų: aštuoni atvažiavo, bet septyni grįžo. Tiesa vežėsi lavoną, bet ne vakarykščio Frico, tik iš šiūdiėninių gyvųjų. Fricą turėjo lietuvio lopeta paliesti.

Prieš prašvintant atėjome netolį Šiaulėnų. Grenadieriai nusuko miestelio link, o mes pasukome į dešinę šunkeliais, kolei pasijutome gryname lauke. Pasimatė tankus rakėtų sprogimas, bet nuo mūsų dar toli. Matyt pas juos nebuvo ramumo. Švintant atėjome prie paskutinių neutralinės zonoj sodžių, ir Sulinkų dvarelyj manėm rasti bermontininkų. Sodiečiai mūsų klausiami, negalėjo tikrai atsakyti, kur jie, nes pastoviai jie nestovėdavo. Visur plėsdami mėtėsi. Grandinėje įėjome į dvarelyj, bet priešo nebuvo. Jisai stovėjo Liepiškių kaime už kelių verstų nuo šičia. Čia mūsų maloniai priėmė ir per balas žygiavome pirmyn! Kuopa per balas nuėjo, bet mums su rusišku kulkosvaidžiu negalima buvo išeiti per kelių verstų kupstynų balas. Pasiieškojome rogutes, bet kaip su ratukais, taip ir su rogutėmis išvažiuoti pasirodė negalimu. Bandėme nešti, bet ir-gi tas pats; kupstai aukščiau kelių neleido su sunkumu eiti. Palikęs draugus su kulkosvaidžiu, kuriems liečiau budriems būti, pats nuėjau tolyn, pasiveizėt, ar toli balos galas ir pro kur galima geriau išeiti. Snigo; kaip moliu drėbte drėbia; toli negalima buvo matyti, nes drėbdavo sniegu į akis, jog ir nenorint turi užsimerkti. Gyvybės nei jokios nesutikau ir klaidžiojau po balą vienas. Nerandant išėjimo, pengiaus elti atgal, bet pamatęs kuopos pasiuntinius, sustojau. Jie atėję papasakojo, jog krūmuose, prie sodžiaus išsislapsčiusi, kuopa guli, o mums dėl neįėjamos vietos, įsakyta grįžti į dvarelyj. Mes sugrįžom!

Pas Liepiškius pasigirdo mūsų patrankų šūviai. Kairėj pasigirdo tankus kulkosvaidžių šaudymas. Tėnai susitiko su priešu, N... pulko 4-ji kuopa, bet greit mūsų pasibaigė. Kaip jie pasakoja, turėję juokingų ir linksmų susirėmimų.

Kuomet priešui liko išardytas gelžkelis, jie nuvirto su garvežiu ir vienu vagonu, kuriame buvo keliolika vokiečių ir trys kulkosvaidžiai. Vienas kulkosvaidis susidaužė, bet su kitais vokiečiai ėmė į girią bėgti. Mūsų gusarams ėmus juos vyti, vienas kulkosvaidis, kuris buvo be vandens, norėjo gintis, bet iššaukiant kelis sykius darėsi kliūtys ir turėjo musiesiems tekti su dviem prie jo kareiviais; trečias savo laimei sutikęs važiuojantį žmogų, susėdo ir nulėkė, lyg biesc nešami.

Toliau žygiuodami užėję į vieną sodžių ir užtikė kelis miegančius bermontininkus, kurie nors ir apsupti,

už krėsnies manė gintis, kolei mūsų rankinių granatų nugazdinti, nepasidavė. Pirmi mūsų šautuvų šūviai teko į laikrodį ant sienos. Kitoj grįčioj užtiko jų ant viškų pasislėpusį žibanciais akiniais karininką; jie bėgo lyg įdūkė. Viename sodžiuje būtų mūsų daug jų apsupę-suėmę, bet ščia jiems patarnavo viena mergaitė išgama, jų mylimoji, šių laikų „Raseinių Magdė“.

Dvarelyj laukėme ligi pietų. Gavome įsakymą pro Šiaulėnus važiuoti pirmyn, nes jau priešų nebuvo. Kelyj susitikome su kitais ir žengėme pirmyn!

Eidami negalėjome jų pavyti ir manėme juos rasti tik Šiauliuose, ejom kupini ūpo ir linksmumo. Aš vis ėjau linkui savo namų ir jau žygiavau pažįstamomis vietomis. Naktį lapkričio 22 d. pasiekėme Tauragės Mintaujos plentą pas Padubisį ir perkirtome jį priešui. Mes apsinakvojome prie pat plento Padegliukuose. Šiauliai buvo tik už 18 varstų ir tikrai manėme, jog rytoj eisime jų imti. Man namo buvo tik 5 varstai. Linksma darosi ir širdis nori kazoką šokti.

Rytą laukiame įsakymo ant Šiaulių žygiuoti, bet vietoj šito: susirinkti į Padubisę ir eiti atgal į savo senąsias vietas. Pasidarė sunku ir pikta. Visi kareiviai pradėjo pykti ir nerimti: kame čia kaltė, kad negalima vyti priešo laukan ir baigti laimėjimą. Ejome atgal nenoriai ir bambėdami, lyg ubagai kruopas pabėrę, tai ant misijos, tai ant kitų ir kaltino daugumą. Toks juose ūpas buvo, jog tik reikėjo ištarti: „Vyrai, pirmyn, Šiaulių imti!“ kaip būtų visi kuosmarkiausiai su įniršimu puolę ir niekas ne būtų to antpuolio atlaikęs.

Žmonėms klausiant, ko grįžtame, kitokio atsakymo neturėjom, kai tik, jog santarvės misija liepusi.

Ežerėnų operacijos.

Skyriumi peržiūrėsime kiekvienos puolimo voros kasdieninę darbuotę.

Rugpiūčio mėn. 24 d. Priešo spaudimas prasidėjo naktį rugpiūčio iš 23 į 24 d. Bet mūsų nakties puolimai pasisekimo neturėjo. Vidurinės voros viena kuopa turėjo pulti priešą, užimantį pozicijas Kunigiškių ežer. — Postromokių palivarkas. Tą užduotį atlikus turėjo eiti toliau Pašeimių link. Minėtoji kuopa neprideramai išaiškino priešo padėties, kursai ją apsupo žymiomis jėgomis. Nelygiose, bet narsiose kautynėse, kuopa priversta buvo atsitrakti, netekusi nukautų leitenanto Sidaravičiaus, 15-os kareivių nukautais, sužeistais ir dingusiais be žinios. Nenusisekė ir kiti kuopai, kuri jau užėmė aukštumą 151, bet čia priešą apsupta irgi priversta buvo prasimušti atgal.

Tuo pačiu laiku pasekmingai veikė vidutinės voros kita rinktinė. Dar nakties laiku josios žvalgyba nuolatos vargino priešą. Ir kuomet rinktinės dalys nuo Dobiškių ir Tiliuniškių pusės prisiartino visiškai arti priešo apkasų ir apmetė juos rankinėmis granatomis, raudonarmiečiai neišturėjo ir rytui auštant betvarkėje apleido Galminius.

Apie 4 valandą mūsų artilerija intensyviai apšaudė Bružus, kur buvo patogios ir stiprios pozicijos. Tuo laiku mūsų užėmę Galininius užėjo Bružų šonan ir iš dviejų pusių spaudžiamas, priešas traukėsi Degužių link, palikdamas gerai įstiprintas Bružų pozicijas. Besitraukdamas atsilaikė aukštumose už Degužių, nuo kur atsišaudė sunkiosios ir lengvosios artilerijos ir šautuvų ugnimi. Apie 10¹/₂ val. buvo užimti Degužiai. Bent kiek vėliau priešas išmuštas iš Sniegiškių, Subociškių.

Vidurdieny mūsų artilerija apšaudė Resteiniškius, Chlopovką, Liminis ir plentą. Pėstininkų dalys, sutikusios priešą prie Liminės, apšaudė jį šautuvų granatomis, apmetė rankinėmis ir 13 val. Liminis jau buvo mūsų rankose. Priešas pasitraukė toliau, užimdamas labai stiprią poziciją prieš Liminėlių kaimą. Viena mūsų kuopų buvo užėmusi Gražučius, bet priešas perėjo priešpuoliman ir mes turėjome apleisti kaimą užimdami poziciją prieš Gražučius. Apie 18¹/₂ val. kitos voros dalys išėjo į liniją Reseiniškiai — Jefimovka — Kumpoliai.

Nakčiai užėjus žygiavimas bent kiek sulaukytas ir vidurinės voros pryšakinės dalys užėmė Leminių — Resteiniškių — Kumpolių — Voliuškių liniją.

Kairioji vora turėjo svarbiausių siekiu užimti Mažvilius, kurie ir buvo atakuota iš pietų, išmušus priešą iš Venusavo tarpežero ir Kroviškių palivarko, ir iš šiaurės, t. y. nuo Kalvelių ir Manganopolio. Pavartojus šautuvų granatas apie 11¹/₂ val. priešas buvo išmuštas iš Kreviškių, o 13 val. po smarkaus mūšio užimti Mažviliai. Priešas atsitraukė iki senųjų vokiečių apkasų, esančių Mukušų — Lekų — Nadūnų linijoje.

Apie 16 val. pasiekta Nadūnai, Rapkovščizna ir nakčiai atėjus, kairioji vora užėmė jai nurodytą ežerų tarpekį.

Dešinioji vora turėjo dvi krypti: Bikenai - Tiltiškiei ir Sorokovka. Tuo būdu puolimas atliktas dviem rinktinėm nurodytomis kryptimis. Pirmoji rinktinė išmušė priešą iš apkasų ir užėmė eilę kaimų: Cigoniškiai, Biržūnai, Bikenai, Tiltiškiei, Kiškėliai. Priešas atsitraukė, užimdamas poziciją Šventosios upės pakrančiu, Osovo ir Čepėnų ežerų tarpeklyje.

Antroji rinktinė užėmė Balynų kaimą ir sutikus stiprų priešinimasi gausių jėgų nuo Sorokovkos—Drobiškių, sustojo ir apsikasė.

Tuomi ir baigėsi rugpiūčio 24 d. Kairiojo sparno siekianti Panevėžio grupė tą dieną pirmyn nežygiavo. Iš dešiniojo sparno lenkai taip pat stovėjo vietoje.

Dienai baigiantis Ukmergės grupė stovėjo linijoje: Baliniai — Kuškėliai — Tiltiškiei — Limonis — Resteiniškiai — Kumpoliai — Viliušiskiai — Gudėliai — Isito ežeras — Mikuliai — Orilių ežeras. Priešo gi linija rėmėsi šių punktų Žagarė — Sorokovka — Drobiškiai — Grybiškiai — Voliuškiai — Munda — Liminėlis — Cholopovka — Ososkių palivarkas.

Pirmutinė dienos išvada mums buvo labai svarbi. Grupės frontas sulyginus su pirmesne padėtimi, susitruppino daugiau negu dvigubai. Tas davė galimybę tą pačią kariuomenę suspiesti mažesniame bare, suspiesti į tirštesnes, taigi ir stipresnes puolimo voras ar rinktines. Taigi tuomi pat pasisekė dar smarkiau pulti priešą ir išmušti jį iš tvirtų pozicijų ir aršiai gnamų atramos punktų.

Rugpiūčio mėn. 25 d. tęsėsi žygiavimas pirmyn. Priešas įkipiai stengėsi užsilaikyti prie plento, išpradžių Cholopovka — Liminėlio linijoje, o paskui Pagirsių — Šunelkių linijoje, o ypač Osovituose. Bet neišlaikė spaudžiamas mūsų rinktinių: plento dešinėje Palšėnių — Bebrinolių kryptimi, plento kairėje Mukušų — Lekų — Medinių kryptimi, podraug buvo spaudžiamas ir iš priekio. Iš dešinės bei kairės supamas, iš priekio puolamas, priešas dėjo visas pastangas, kad atsilaikyti, bet galop priverstas buvo apleisti pačios prigimties stiprias pozicijas. O vakarop atiduoti mums ir Ežerėnus.

Dienos rytą vidurinioji vora žygiavo pirmyn plentu Ežerėnų link ir supo priešą, spaudžiant iš dešinės ir iš kairės. Apie 8 val. nuo Liminėlio priešas darė priešpuolimo pastangų, ir pastūmėjo atgal Palšėnių

ežero kairėje einančią mūsų kuopą. Tačiau pati kuopa perėjo kontr-puoliman ir smarkiose kautynėse išmušė priešą iš Liminėlėio.

Devintai baigiantis rusai bandė gražinti Liminėlį, bet supamas mūsų iš dešinės ir kaujamas iš priekio, greit priverstas buvo atsitraukti. Susilaikė pirmo laiko parengtuose Pagirsų — Osovitu — Šnelkių linijos kasimuose.

Tuo laiku artilerijai padedant žygiavo pirmyn abi rinktinės dešinėsios voros. Rytui auštant rinktinės išmušė priešą iš stiprių pozicijų Volkovkos — PogrunDOS ir Sorokovkos — Drobiškių linijos.

Kairioji vora pradėjo žygiuoti, kaip tik išgirdo pirmus šūvius vidurinės voros bare. Voros artilerija apšaudė Nadūnų kaimą, iš kur priešas tuojau pabėgo. Rezervams atvykus vora puolė priešą, užimantį Ovilių — Voslos ežerų tarpekly. 8 val. priešas buvo išmuštas iš Mukulių — Lekų pozicijos ir traukėsi Sniegiškio pusėn. Čia mėgino atsispirti, bet mūsų spaudžiamas traukėsi toliau Ežerėnų link. Dvyliką valandą kairioji vora pasiekė Stadvilius — Dubkūnus. Tuo laiku du voros būriai buvo pasiūta užpakalin priešo rajonai, kad apšaudyti plentą.

Apie 11 valandą vidurinioji vora užėmė aukštumą 23 prieš Nadūnų kaimą. 13 valandą užimta Giršiai — Mikailiškiai, priešas paliko Šuk II apkasus ir atsispyrė Osovitu — Romančių linijoje.

Dvyliką val. mūsų artilerija atidengė smarkią ugnį į Šnelkių apkasus. Priešas atsakė dar smarkesniu atsišaudymu. Mūsiems prisiartinus priešo apkasų ir apmetus juos granatomis, priešas atsitraukė, užimdamas aukštumas prieš Osovitus. 15 val. artilerija išmušė priešą iš Osovitu. Tuo laiku pusė mūsų batarėjos sustojo Šnelkiuose ir išleido į Ežerėnus pirmus šūvius.

Vidurinioji vora žygiavo ir šalimais į Ežerėnų link. Kuomet nuo Osovitu pasirodė mūsų raiteliai, buvusieji prie vidurinės voros, su jais tuojau susirišo kairioji vora ir jos dalys (Vilniaus bataliono 3 kuopa ir dalis mokomosios komandos) dešiniuoju Osos ežero šonu pirmutiniais įėjo į Ežerėnus. Priešas užsilaukė aukštumose už Ežerėnų. 17 val. vidurinės voros 9 kuopa išmušė priešą iš aukštumų, esančių į rytus nuo Ežerėnų ir 18^{1/2} val. pasiekė Smėlynės.

Tuo tarpu vidurinioji vora užėmė aukštumas 177, 185 ir 181, esančias šiaurėje nuo Ežerėnų, o apie 17 val. kovose išmušė priešą iš Palysdinių. Nakčiai atėjus šioji vora užėmė poziciją Kumpeniškių ir Lautzen tarpežeryje ir išsiuntė žvalgybą Giburaičių — Dornopolio pusėn.

Apie 20 val. mūsų artilerija apšaudė prie Smėlynės buvusius senus vokiečių apkasus ir vidurinėsios voros rinktinė užėmė pačią Smėlynę.

Mūsų dienos išvadose Ūkmergės grupė užėmė liniją Žagarynė — Širvintų ežeras — Tumiškiai — Pajuodoblunka — Samava — Bachmatai — Veiseniškių ežeras — Ilba ežeras — Smėlynė — Lautzeno ežeras — Kumpeniškių ežeras. Priešas laikėsi linijoje Kūkliai — Imbrodai — Taboro dv. — Medumo dv. — Sadiškiai — Kščava — Kurzumo dv. — Antopolio dv. — Kapustino — Šauliai. Vėliau gauta žinia, kad 21 val. 15 min. Panevėžio grupė išmušė priešą iš Kuklių. Ir šios dienos laiku lenkai pirmyn nėjo.

Šis tas apie karą.

Karo bei ginkluotos jėgos reikšmė.

Kiekviena savystovi tauta pergyvena laikotarpius, kada reikalingas pilnas ir galingas visų piliečių jėgų plėtojimas, susipletimas šių jėgų vienam dalyke, su-

organizavimas jų aplink vienos valios, išreiškimas jų viename veiksmu, kuris pripildo visų ir kiekvieno gyvenimą. Šis veiksmas labiausiai įžymus ir baisus žmonių draugovių gyvenime, vadinasi k a r a s.

Kiekvienos tautos garbės išrodymu ir kiek ji turi istoriškos teisės gyvuoti, yra tas, ką ji išgali padaryti tokiais laikotarpiais, kada įtempia visas savo jėgas ir aukoja save savo gyvenimo uždaviniams pasiekti. Pasaulio istorijoje niekad neturėjo reikšmės nė viena tauta, kuri iš pat pradžių nesugebėjo karo jėga įkūrti ir palaikyti savystovį valstybės būvį. Ir mūsų laikais atskiros valstybės plėtojasi viena nuo kitos savystoviai ir neprigulmingai: kiekviena jų turi savo nuosavių interesų bei siekių, kurie įvairiose valstybėse gali būti ne tik vienodi, bet dargi priešingi.

Paprastose aplinkybėse priešingų valstybinių interesų susiremimai išvengiami savytarpiais pasižadėjimais bei sutartimis.

Bet sutartis yra pakankama tautų santykiuose tik ligi tol, kol ji užlaikoma abiejų susitarusių pusių. Kaip tik viena pusė išstada, kad esančios sutartys ją varžo arba neatatinka jos tautiniams bei istoriškiems uždaviniams, tada ji ryžiasi sutraukti šias sutartis. Tuomet abiejų pusių interesų susidūrimas negali būti išrištas kitaip, kaip tik karu, todėl, kad ikišiol nėra tokio aukščiausiojo teismo, kuris galėtų pastatyti priderančion vieton kitos pasės suardytą teisę ir palaikyti sutarties šventumą.

Įrankis kariuoti yra ginkluota jėga arba kariuomenė. Jos svarbiausias uždavinys yra tame, kad apginti prieš svetimuosius valstybės reikalus, garbę ir gerovę.

Ginkluota jėga reikalinga dar ir apsaugoti valstybę nuo vidaus pavojaus.

Teisė ir savytarpiai santykiai įvairių narių, sudarančių vieną valstybę, apibūdinami ir saugomi įstatymais. Nors joks įstatymas negali turėti kito tikslo, kaip tik bendras visų ir kiekvieno piliečio gerovės saugojimas, bet visur gali atsirasti žmonių, kurie ryžiasi ne tik sulaužyti įstatymą, bet dargi priešintis jam atvira jėga. Tada valstybės ir vyriausybės pareiga ginti įstatymą jėga, kuri ir yra kariuomenė arba armija.

Pulkininkas Kleščinskas.

Žinios.

Lietuvoje.

Šis tas karo choro klausimu. Neperseniai gerb. „Kariškių Žodžio“ skaitytojams korespondentai pranešė, kad Kaunas, laikinas Lietuvos sostapilis, neturi kas pagiedotų laike iškilmingų pamaldų įgulos bažnyčioje. Kas kas, o jau Kauno įgulos bažnyčioj turėtų būti ne tik vyrų, bet ir mišrus choras, nes ko neišprašyti iš gražiosios lyties, jei kariškis mandagiai jai nusilenks.

Buvau per Naujus Metus įgulos bažnyčioj ir pats įsitikinau: choro nėra. Teiraujuos išėjęs iš bažnyčios. Vieni sako, — nėra gero choro organizatoriaus, kiti sako, — buvęs choras, bet kun. B. iškeliant iš miesto choras iširęs, tretis — dabar šalta bažnyčioje giedoti, o ketvirtis — nėra kam giedoti. Tai, broleli, nukalbėjo! Tik gerai suorganizuoti, vyrų bus be abejo; atsiras ir mergaičių. Kad šalta ir galima balso stygas nušaldyti, ypač aukštiesiems balsams, tai yra truputį tiesos. Bet nuo vienos kitos „giesmukės“ nepakenks.

Lieka klausimas: ar yra ar nėra chorų organizatorių ar chorvedžių. Bet vieną iš chorvedžių, jau ga-

lima choras sudaryti. Bet „sauto nieks neklauso“, taigi niekas nenorės veltui ir chorą organizuoti. Bet yra ir būdų pinigams turėti.

Pirmas būdas įgyti tam reikalui pinigų, tai rinkliava pačioj igulos bažnyčioj, pirmiau, žinoma, iš sakyklos paaiškinus ir paraginus duoti pinigų. Rinkikais turi būti kariškiai.

Štai kitas būdas. Man rodos, „Kareivių Prietelių Draugija“, šiaip ar taip, yra surišta su igulos bažnyčia. Tad, ar negalėtų minėtoji draugija parūpinti sau chorą, o jau tas „Prietelių“ choras šventomis dieomis eitų giedoti igulos bažnyčioje. „Prietelių Draugija“ turėtų nusamdyti choro vedėją, o paskui, ruošti koncertus ir bažnyčioje giedoti.

Pagalios, trečias būdas, tai... kad Kaune esančios dalys tuo rimtai pasirūpintų.

Taigi, kad Kauno kariškiams laike jų pamaldų nepagieda, tai didelė gėda ir apsileidimas! Tiesą rašė „Kar. Žodis“, kad reikia dėl jo rausti.

De-Memorando.

Lietuvos pardavikai. Aukštuolaitis, kunigai Gronskis ir Vyskontas leidžia Vilniuje lenkų dvasios lietuvių kalba laikraščius „Mūsų Balsas“ ir „Suvienyta Lietuva“. Aukštuolaitis ir Gronskis sėdėjo Kauno kalėjime kaip lenkams parsidavę.

Buvo mėginta susitarti su lenkų socialistais dėl Lietuvos klausimo. Tuo reikalu Lietuvos soc.-demokratams inž. Kairys ir Požela buvo nuvykę Varšuvon tartis, bet jų žygis pasibaigė niekais: lenkai, dargi socialistai, nenori pripažinti Lietuvai teisių.

Karo muziejus. Prie Mokslo Draugijos steigiamas karo muziejus. Muziejui renkami įvairūs mūsų karo daiktai: kariškių ypač žuvusių fotografijos, uniformai, dokumentai, ginklai ir tt. Iš surinktų daiktų galima bus matyti, kaip susidarė mūsų kariuomenė, kaip kovojo su priešais, ką Lietuva per karą iškentėjo ir t. t.

Gražus pavyzdys. 5 pėst. pulko maitinimo valdininkas Povilas Vaidila, prakilnių ir pažangių minčių vedinas gruodžio mėn. surengė vakarinius savo 15—20-ai kareiviams technikos pradžiamokslio žinių ir bendro lavinimos kursus. Kariškiai jaunuoliai mielai noru juos lanko ir pasekmingai lavinas. P. Vaidila, nepaisydamas savo taip gausių tiesioginių pareigų, savo jaunųjų draugų kareivių lavinimui pasišventęs, po sunkių dienų darbų, energijos bei gyvybės kupinas, uoliai dalinasi įgytomis žiniomis, tiekdamas draugams tikros ir sveikos dvasios kultūros, prisilaikydamas, kad: sveikame kūne sveika ir dvasia (kaip ir turi būt mūsų garbioj kareivijoj).

Gražus ir gyvas pavyzdys ir kitiems mūsų švietuoliams kariškiams, galios ir gero noro turintiems.

O mūsų valdomiesiems centrams vertėtų rimčiau ir giliau tai apsvarstyti ir uoliau rūpintis kariuomenės švietimu per tam tikrus kursus, kultūros draugoves, ratelius ir t. p., neužbėgant už akių ir privačiai iniciatyvai prakilnesnių kariškių. Mūsų kariškis — kaimo sūnus: apšvietus ir išlavinus jį, pakitės ir samanos pirktelės (grjtelės) vaizdas, o tuomet suplautos ir visos tėvynės, kaip valstybės, laime. P. Jūras.

Per 10 dienų vokiečiai turi išsikraustyti iš Klaipėdos. Tą Mažosios Lietuvos sritį tuotarpu užims anglių kariuomenė. Tolimesnis Mažosios Lietuvos likimas dar visai nežinomas.

Susisiekimas geležinkeliais eina vis geryn. Iš prancūzų pagalios gauta 29 garvežiai, o iš vokiečių jau gauta 16 garvežių ir arti 200 vagonų. Bet vokiečiai mums turi gražinti iš viso 110 garvežių ir 1720 įvairių vagonų. Mat tiek geležkelio turto vokiečiai bermon-

tininkai išgabeno iš Lietuvos, o pagal sutarties jie nieko neturėjo teisės su savim gabenti.

Tas geležkelių turtas pirktas mūsų kariuomenės kraujū.

Del sienos su latviais. Mintaujoj eina pasitarimas su latviais dėl Lietuvos-Latvijos sienos. Mūsų pasiūlymu siena laikinai turėtų eiti: Šventosios upės žiotys (į jūrą), toliau senąja Kauno gub. siena ligi Baltosios ir pro Kazimieriškius ligi Dauguvos. Jei latviai su mūsų pasiūlymu sutiks, tai per 3 mėnesius kiekviena valstybė turi teisės daryti savo pastabų bei reikalauti pataisų. Jei būtų kokių nenusipratimų, tai tuos nesusipratimus aiškins lietuvių latvių komisija ir vietos žmonių plebiscitas (balsavimas).

Nepakeldami sunkaus lenkų jungo lietuvių iš lenkų okupuotos Lietuvos atvyko Kaunan, ieškodami iš mūsų valdžios pagalbos. Prašė greičiau išvaduoti juos iš žiauriųjų lenkų galios. Ką valdžia atsakė tiems mūsų broliams, tuotarpu nežinoma.

Vilniuje lenkai labai susirūpinę savo likimu. Vis labiau kalba, kad štai gali ateiti lietuvių kariuomenė ir išvaryti juos Varšuvon.

Net ir tie, kurie laukė, rankas išskietę, lenkų valdžios — mat ji poniška, gražesnė — dabar jau atsivalgė lenkų pyragų ir laukia, kada lenkai iš Vilniaus išsikraustys.

Lietuviai svetur.

Amerikos lietuviai labai daug darbuojasi, kad padėti savo tėvynei Lietuvai varguos. Nuolatos atvažiuoja kokie nors delegatai iš Amerikos Lietuvon tartis su Lietuvos valdžia dėl Lietuvos reikalų. Susidarė didelių draugijų Lietuvai atstatyti. Tos draugijos jau turi daug milijonų dolerų Lietuvos reikalams. Tik laukia progos, kada tie kapitalai galės būti pervežti Lietuvon, o taip pat kada galės pradėti grįžti Lietuvon lietuviai amerikiečiai. Tarp kitko ateina žinių, kad Amerikoje gerai eina valstybės paskolos bonų pardavinėjimas. Organizuojama atskira Amerikos lietuvių brigada, kurios reikalams Amerikos lietuviai davė jau 10.000 dolerių.

Oficialinė dalis.

Armijos Teismas paskyrė teisiamajin posėdin nagrinėjimui 1920 m. vasario mėn. 4 dieną 2-ro pėstininkų pulko 6 kuopos kareivio Viktoro Čebelio, kaltinamo 464 str. 2 d., bylą.

Vyr. Leitenantas **Budrevičius**
Armijos Teismo Sekretorius.

Redakcijos atsakai.

Juodylai. Jei Tamsta esi nekaltai nukentėjęs, tai pats mokėk sieškoti sau teisybės, o ne džiaukis, kad kaltuosius kada nors nubaus Dievas ir žmonės. Tamsos skundo mes spausdinti negalime, nes tai teismo pareiga skundų klausyti. Kad gera tėvynei darei, tai ir gerai, bet kam nuolatos tai minėti!

R. Reikalui. Visi savanoriai, ištarėję metus, jei jų metai nepašaukti, paleidžiami namo, jiems to norint. Tas pats yra ir su daktarų padėjėjais (felčeriai). Be to visi jie yra jau ligi 45 m. amžiaus mobilizuoti, vistiek kad ir savanoriais būtų pastoję.

Negalima pykti dėl to, kad valdžia nepaleidžia savanorių namo. Juk valdžiai svarbu kuodaugiausia kareivių paleisti, nes tada sumažėtų valstybės išlaidos, bet jei nepaleidžia, tai reiškia jie Lietuvai dar reikalingi.